

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

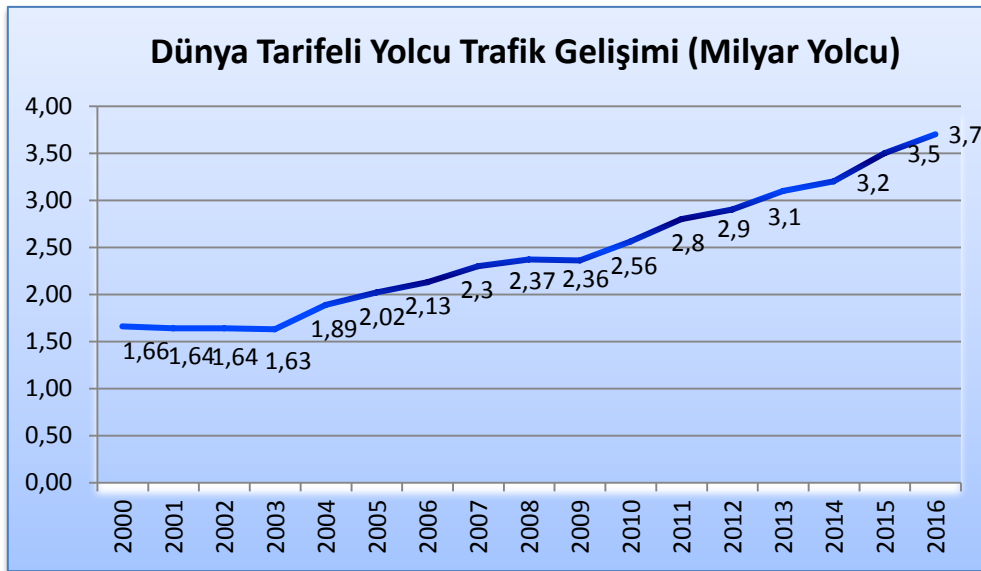
HAVAYOLU SEKTÖR RAPORU

SEKTÖR YAPISI

i. Dünyada Hava Taşımacılık Gerçekleşmeleri

Ulaştırma faaliyetinde kilit bir önem taşıyan hava taşımacılığı ulaştırmada sahip olduğu payı her geçen gün artırmaya devam etmektedir. Bu bakımdan ICAO tarafından yayınlanan kesin olmayan ilk verilere göre¹ 2015 yılına göre %6 artış ile toplam 3,7 milyar tarifeli yolcu taşımacılığı gerçekleşmiştir. 2016 yılı tarifeli uçak kalkış sayısı da tüm zamanların en yükseği olarak 35 milyon olmuştur (Grafik 1).

Grafik 1: 2000-2016 yılları dünya tarifeli yolcu trafik gelişimi (Kaynak; ICAO İstatistikleri)

ICAO, ücretli yolcu km. (RPK; revenue per km) sayılarına göre, 2015/2014 yılında %7 olan artışın, 2016/2015 yılında %6,3 olarak gerçekleştiğini belirtmektedir.

¹ ICAO Basın Bülteni; 2 Ocak 2017 (<http://www.icao.int/Newsroom/Pages/traffic-growth-and-airline-profitability-were-highlights-of-air-transport-in-2016.aspx>)

Uluslararası tarifeli yolcu trafiğinde, 2015/2014 yılında %7 olan artış oranı bu defa %6,3 olarak gerçekleşmiş, Afrika ve Ortadoğu hariç tüm bölgelerde bir önceki yıla göre daha düşük bir büyüme yaşanmıştır. Avrupa uluslararası tarifeli yolcu trafiği 2016 yılında bir önceki yıla göre %4,3 artış göstererek %38 pay ile ilk sırada yer almıştır. Avrupa'yı, Asya/Pasifik (%29 pay) ve Ortadoğu (%15 pay) izlemiştir.

İç hatlarda ise en büyük paya sahip bölgeler, 2016/2015 artışı %4,9 olup en büyük iç hat pazarına sahip olan Kuzey Amerika (%43), takiben Asya/Pasifik (%40) bölgesi oluşturmuştur. 2013 yılına göre %7,9 artış yaşanan Asya Pasifik bölgesinde, tüm trafiğin tek başına %60'ına sahip Çin'in iç hat seferlerindeki artışı önemli etken olmuştur.

Arz edilen kapasiteler bağlamında, arz edilen koltuk km.'de (ASKs) 2015 yılına göre %6,4 artış yaşanmıştır. 2015 yılında %80,4 olan uçaklardaki yolcu doluluk oranında (load factor), 2016 yılında hafif bir düşüş yaşanmış olup, %80,3 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılı yolcu doluluk oranları Afrika'da %68'den, Kuzey Amerika'da %83,3'e kadar değişkenlik göstermiştir.

2016 yılında dünya kargo trafiği, 2015 yılına göre %2,6 artış göstermiş, dünya kargo taşımacılığında en yüksek payı yaklaşık %87 ve bir önceki yıla göre %2,5 artış ile uluslararası kargo taşımacılığı almıştır.

ii. Türkiye'de Hava Taşımacılık Gerçekleşmeleri

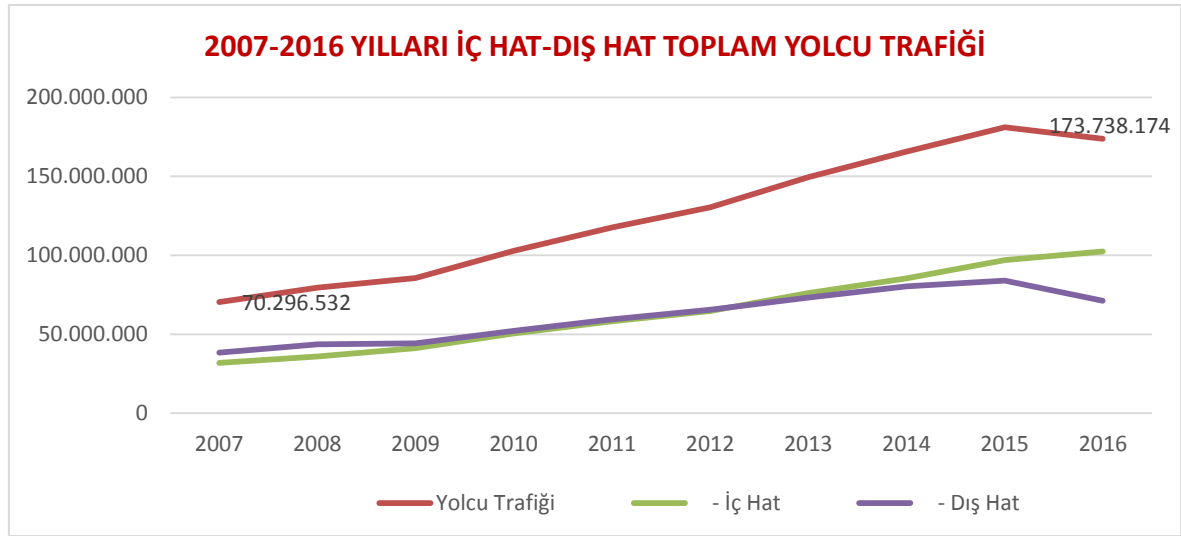
Türkiye'de özellikle 2003 yılında başlatılan bölgesel havacılık politikası bağlamında sivil hava taşımacılık faaliyetleri oldukça hızlı bir gelişim içine girmiştir. Son on yılda (2007-2016) ticari uçuş sayısı %101, taşınan yolcu sayısı %146 ve taşınan kargo miktarı %161 oranında bir artış göstermiştir. 2015 yılında 181.074.531 olan iç hat-dış hat toplam yolcu sayısı %4,1 azalış ile 2016

yılında 173.738.174 olarak gerçekleşmiştir. (Grafik 2). İç hatların toplam yolcu içindeki payı %59 olarak gerçekleşmiştir.

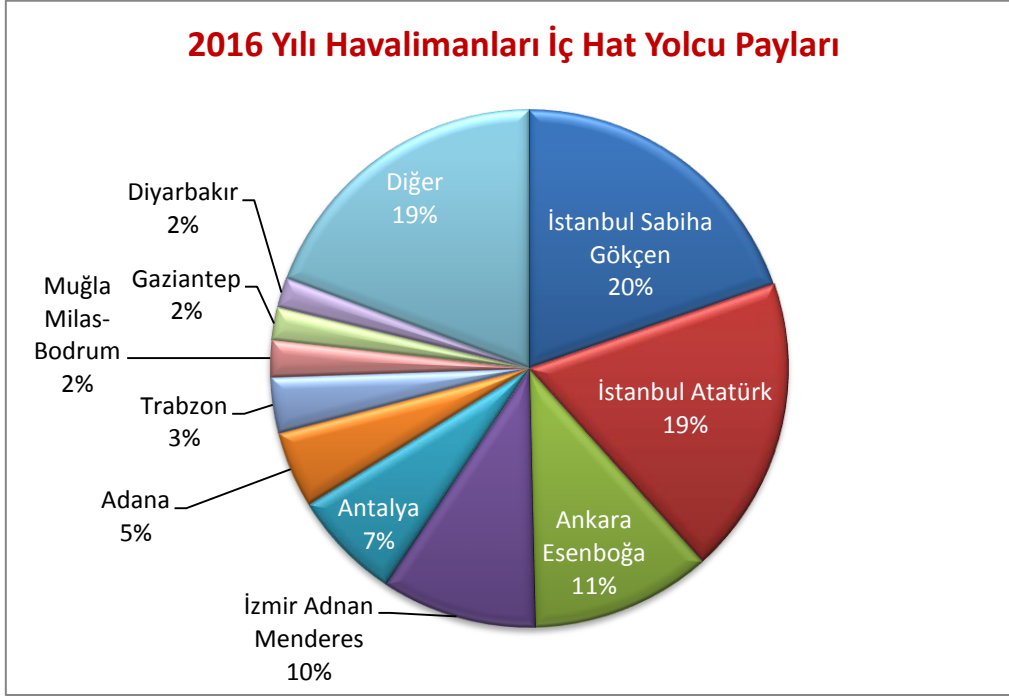
Toplam yolcu sayısı artışında, Batman (+%123), Siirt (+%47), Bursa-Yenişehir (+%47) ve Kocaeli-Cengiz Topel (+%42) Havalimanları dikkat çekmektedir. Yoğun turist trafiğine sahip Antalya (-%32), Muğla Dalaman (-%29) ve Muğla Milas-Bodrum (-%17) Havalimanları yolcu trafiğinde ise geçmiş yıllara göre önemli oranda azalma yaşanmıştır.

2015 yılında 97.041.210 olarak gerçekleşen iç hat yolcu trafiği, 2016 yılında %5,6 artışla; 102.499.358, dış hat yolcu trafiği 84.033.321'den %15,2 azalışla 71.238.816, toplam yolcu trafiği de 181.074.531'den %4,1 azalışla 173.738.174 olarak gerçekleşmiştir (Grafik-2). Yolcu trafiği 409.609 direkt transit yolcu ile birlikte 174.147.783 olarak gerçekleşmiştir.

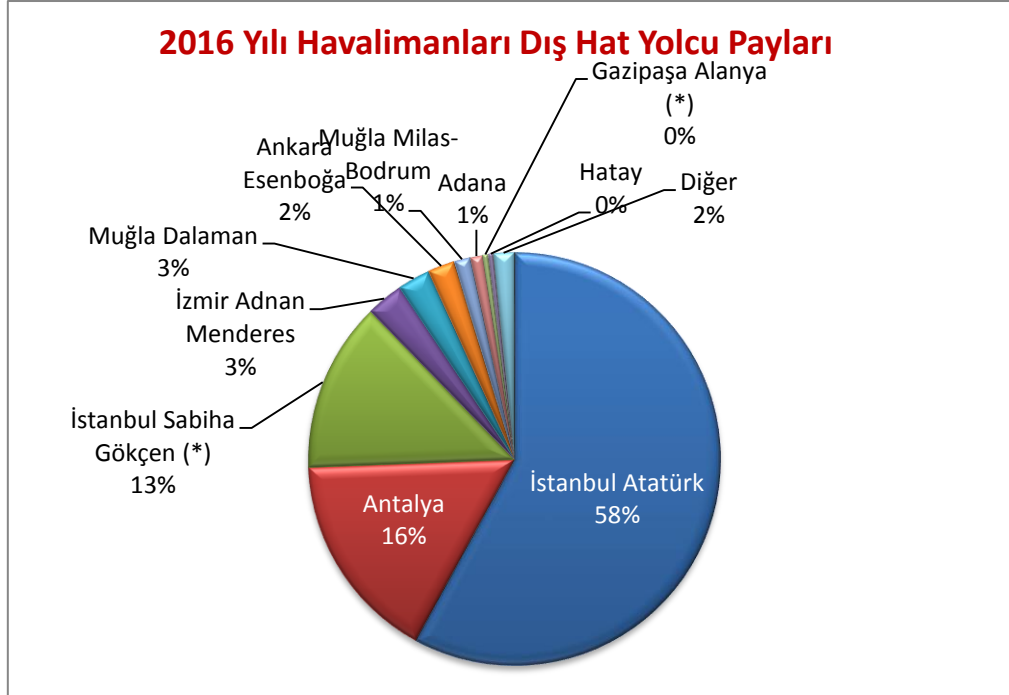
Grafik 2: 2007-2016 yılları iç hat- dış hat toplam yolcu trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

İç hat yolcu trafiğinin önemli bir bölümü İstanbul Sabiha Gökçen (%20), İstanbul Atatürk (%19), Ankara Esenboğa (%11), İzmir Adnan Menderes (%10) ve Antalya (%7) Havalimanlarından gerçekleşmiştir (Grafik 3).

Grafik 3: 2016 yılı havalimanları iç hat yolcu payları (Kaynak; DHMİ)

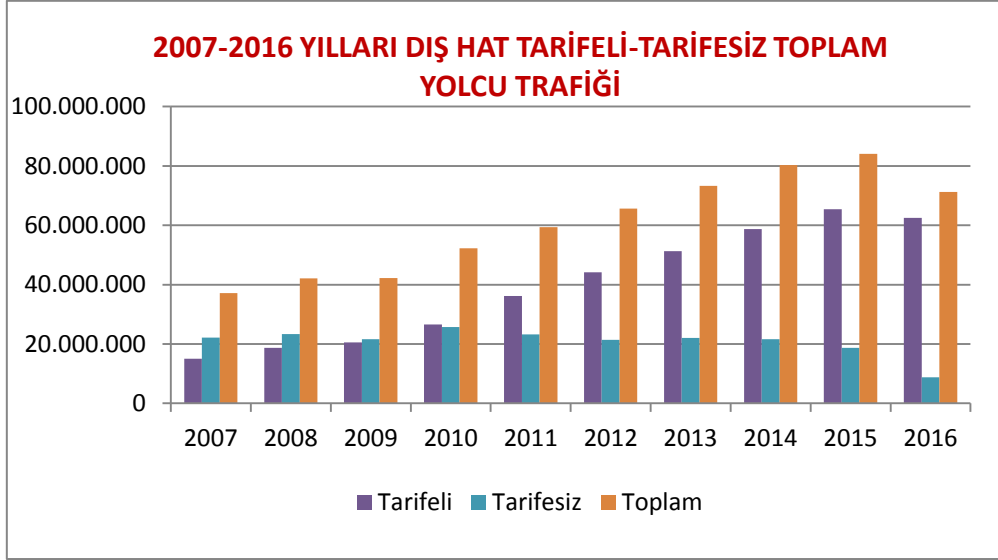
2016 yılında, en fazla toplam dış hat yolcu trafiği, İstanbul Atatürk (%58), Antalya (%16), İstanbul Sabiha Gökçen (%13), İzmir Adnan Menderes (%3) ve Muğla Dalaman (%3) Havalimanlarında gerçekleşmiştir (Grafik 4).

Grafik 4: 2016 yılı havalimanları dış hat yolcu payları (Kaynak; DHMİ)

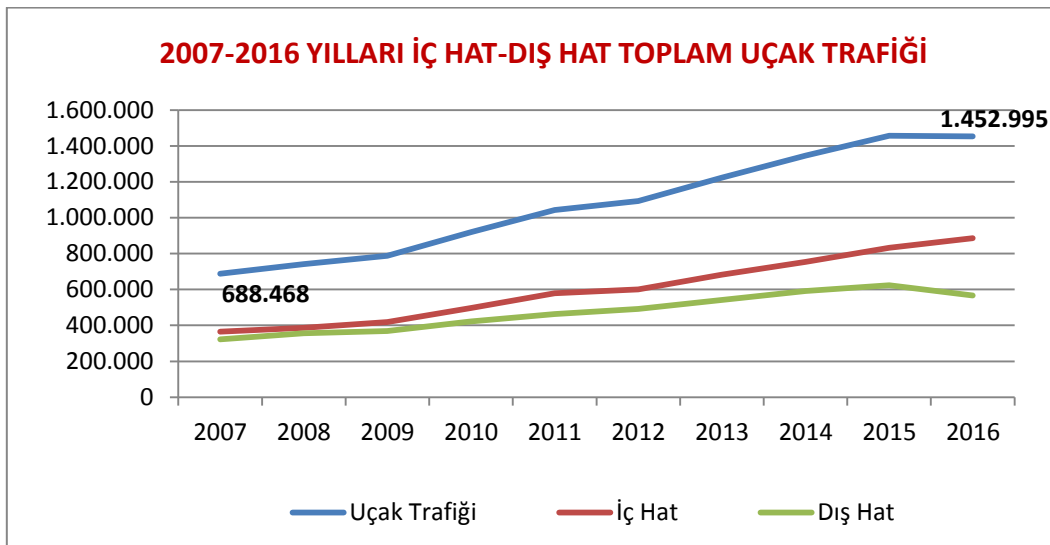

2016 yılında 62.459.662 tarifeli, 8.779.154 tarifersiz olmak üzere toplamda 71.238.816 dış hat yolcu trafiği gerçekleştirilmiştir (Grafik 5).

Grafik 5: 2007-2016 yılı havalimanları dış hat tarifeli-tarifersiz yolcu trafiği (Kaynak; DHMİ)

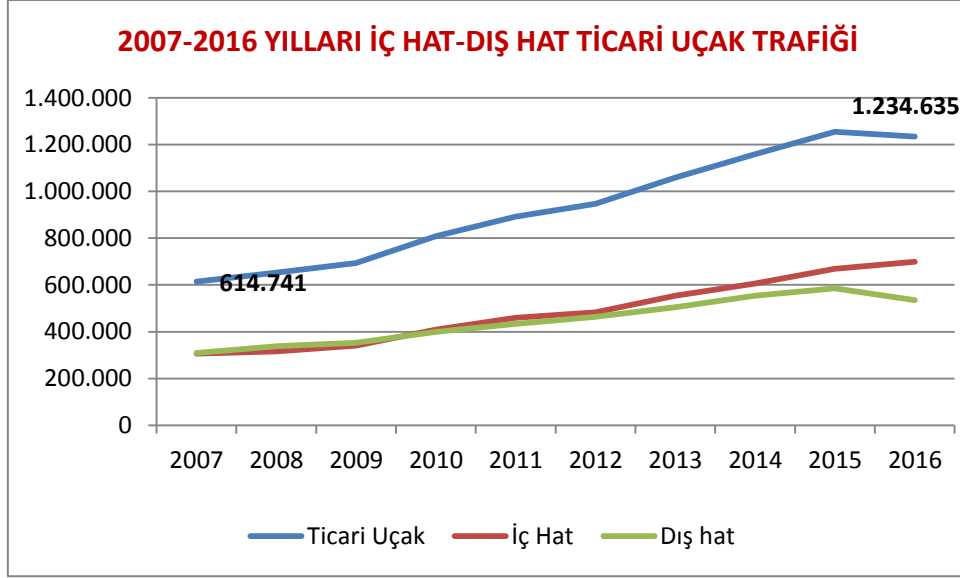
2015 yılında 1.456.673 olarak gerçekleşen toplam uçak trafiği (inen+kalkan), 2016 yılında %0,3 azalışla 1.452.995 olmuştur (Grafik 6). 2015 yılında 832.958 olarak gerçekleşen iç hat uçak trafiği, 2016 yılında %6,4 artışla 886.228'e; dış hat uçak trafiği ise 623.715'den %9,1 azalışla 566.767'e düşmüştür.

Grafik 6: 2007-2016 iç hat-dış hat toplam uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

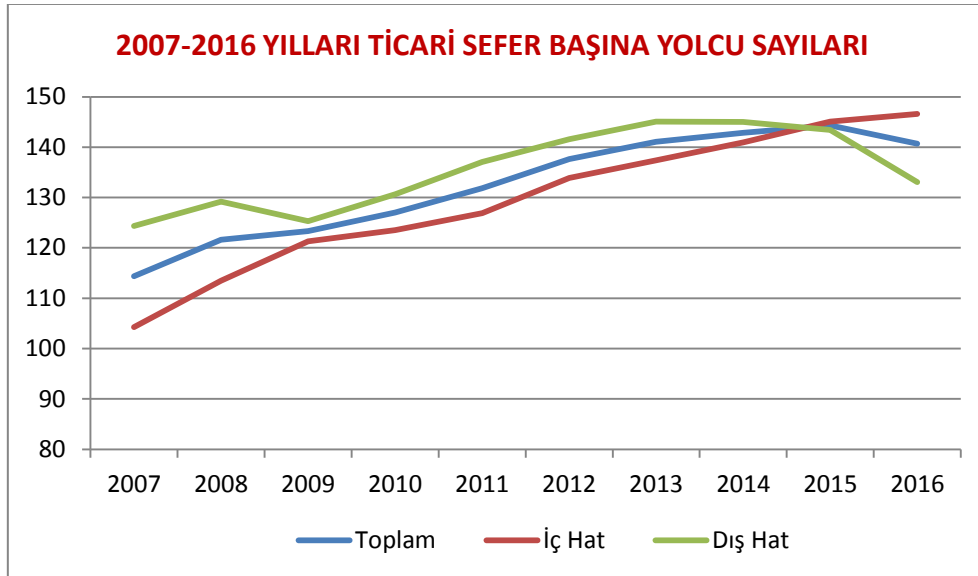

2015 yılında 1.254.615 olan ticari uçak trafiği, 2016 yılında %1,6 azalışla 1.234.635 olmuştur. Havalimanlarında, iç hat ticari uçak trafiği 699.166, dış hat ticari uçak trafiği de 535.469'dur. (Grafik 7).

Grafik 7: 2007-2016 iç hat-dış hat ticari uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

2016 yılında, ticari uçak başına iç hatlarda 147 yolcu, dış hatlarda 133 yolcu olmak üzere ortalama ticari uçak başına 141 yolcu sayısı gerçekleşmiştir (Grafik 8).

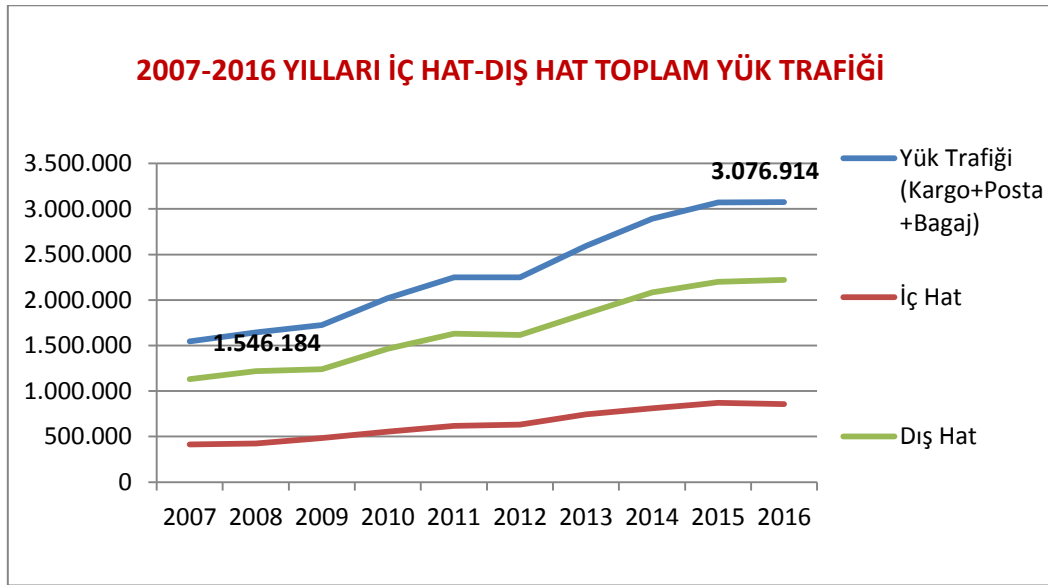

Grafik 8: 2007-2016 iç hat- dış hat uçak başına yolcu sayıları (Kaynak; DHMİ)

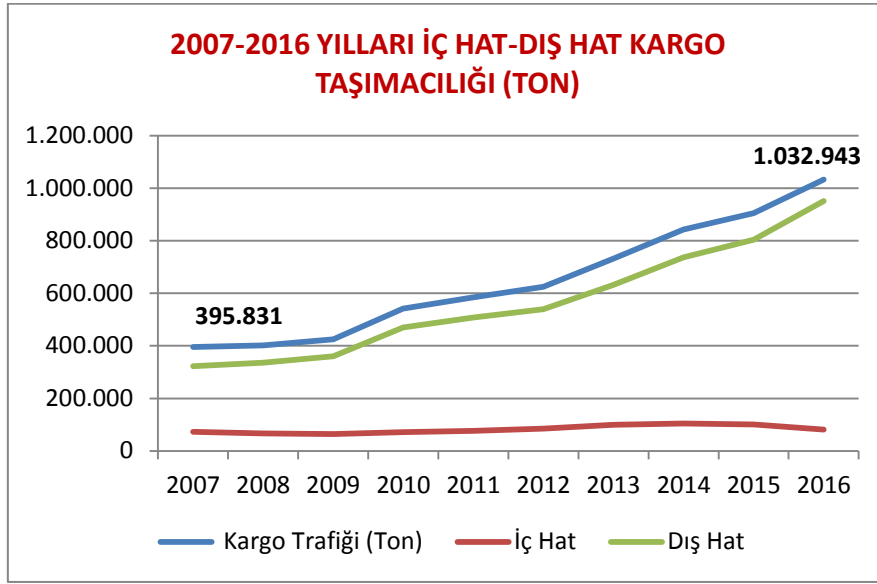
Yük trafiğinin büyük ölçüde dış ticaret ve talep gelişmelerine bağlı olduğu söylenebilir. 2015 yılında 3.072.831 ton olarak gerçekleşen toplam yük (kargo+posta+bagaj) hareketi, 2016 yılında 3.076.914 ton olmuştur (Grafik 9).

2015 yılında 871.327 ton olarak gerçekleşen iç hat yük trafiği, 2016 yılında %1,6 azalışla 857.335 ton; dış hat yük trafiği ise 2.201.504 tondan %0,8 artışla 2.219.579 ton olmuştur.

Grafik 9: 2007-2016 iç hat- dış hat toplam yük (kargo+posta+bagaj) trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

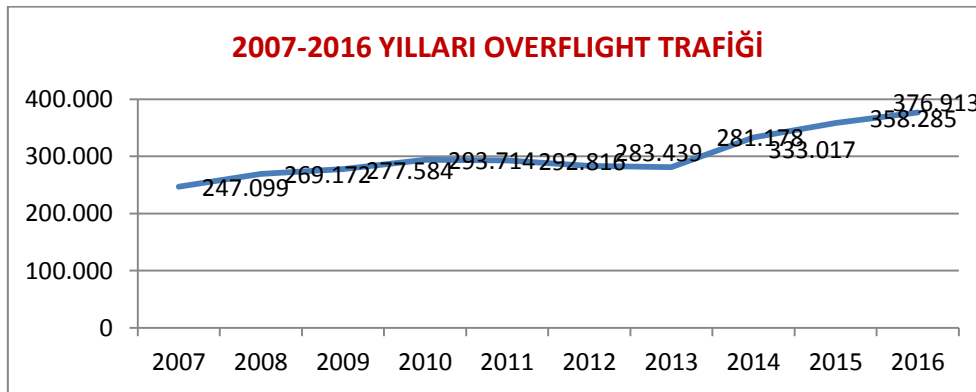
Ülkemiz yolcu trafiğinde yaşanan artış, son birkaç yıldır toplam kargo trafiğine de yansımaya başlamıştır. 2016 yılında iç hatlarda 81.587 ton, dış hatlarda 951.356 ton olmak üzere toplam 1.032.943 ton kargo taşımacılığı gerçekleşmiştir. 2016/2015 yılları artış oranı %14,2'dir. (Grafik 10).

Grafik 10: 2007-2016 iç hat-dış hat kargo trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

Taşınan kargonun çok önemli bir kısmı İstanbul Atatürk Havalimanı odaklıdır. Atatürk Havalimanı'nda Türkiye toplamının %89'u olan 918.136 ton kargo işlem görmüştür. İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda 63.046, İzmir Adnan Menderes Havalimanı'nda 19.620, Ankara Esenboğa Havalimanı'nda da 13.129, Antalya Havalimanı'nda 7.442 ton, Adana Havalimanı'nda ise 5.518 ton kargo işlem görmüştür.

Overflight uçak trafiği 2015 yılında 2014 yılına göre %7,6 artış ile 358.285 uçak olarak gerçekleşmişti. 2016 yılında ise %5,2 artış ile 376.913 uçak olarak gerçekleşmiştir (Grafik 11).

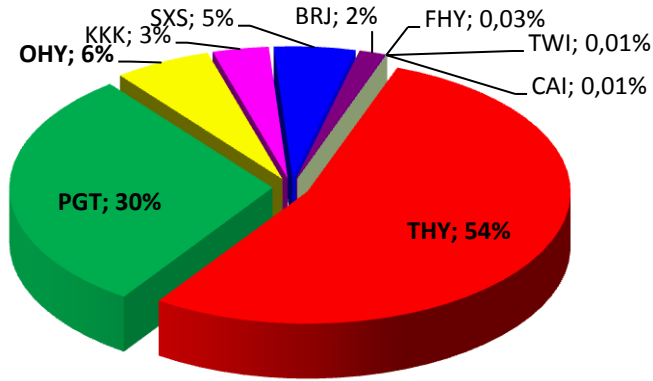

Grafik 11: 2007-2016 overflight uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

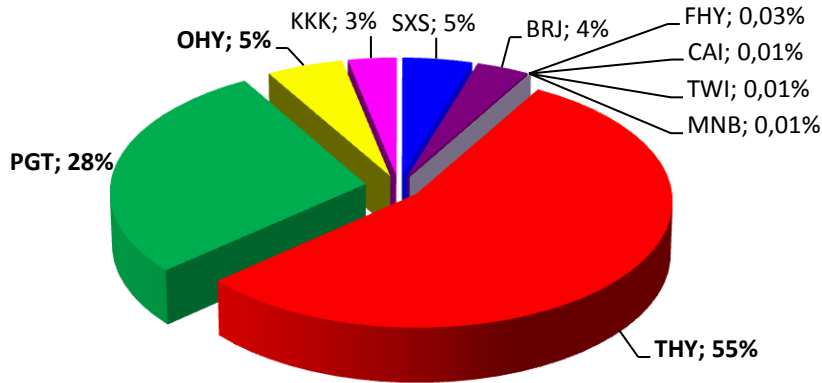
2016 yılında, yurt içi yolcu taşımacılığında Türk Hava Yolları (Anadolu Jet ile birlikte) pazarın %54'üne hizmet vermiştir. Pegasus %30, Onur Air %6, Sun Express %5, Atlas Global %3 ve Bora Jet %2 oranında iç hat yolcu taşımacılığında pay almışlardır (Grafik 12 ve Grafik-13).

İç Hat Yolcu Trafiği Şirket Payları (%)

Grafik 12: 2016 yılı yurt içi yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

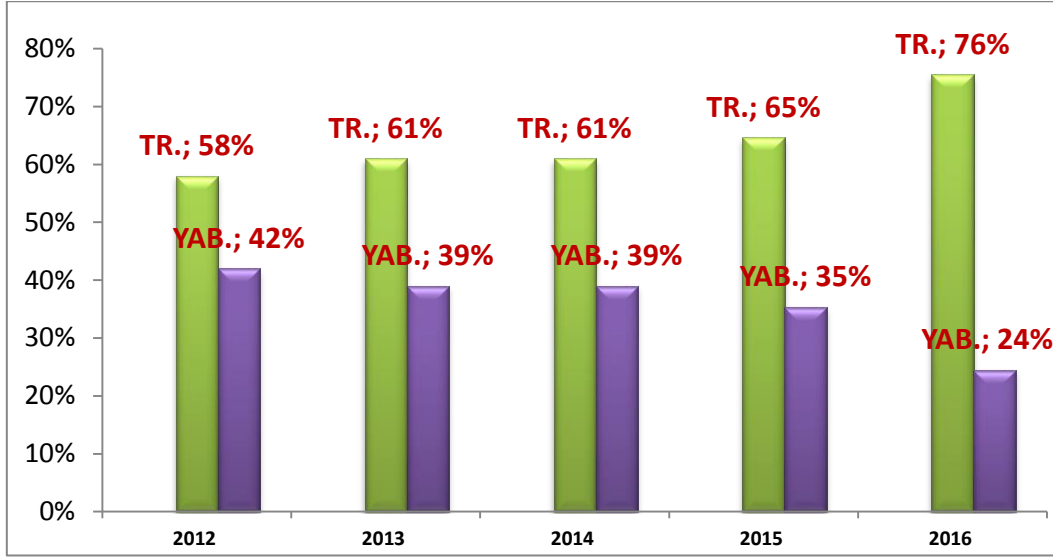
İç Hat Uçak Trafiği Şirket Payları (%)

Grafik 13: 2016 yılı yurt içi yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind, MNB; MNG Hava Yolları)

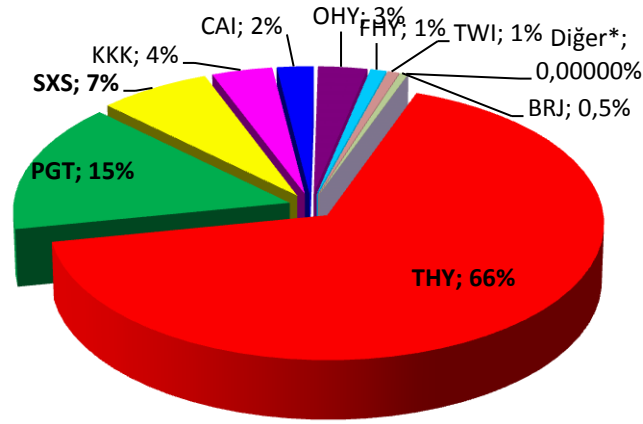
Son yıllarda Türk havacılık sektöründeki ivmelenme, Türk şirketlerinin dış hat payları toplamına da yansımıştır. Yurt dışı ticari yolcu taşımacılığında 2012 yılında %58/%42 olan yerli-yabancı hava yolları payı, 2016 yılında yerli havayolu taşıyıcılarımız lehine %76/%24 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 14).

Grafik 14: 2012-2016 yılları yerli-yabancı havayolları dış hat ticari yolcu taşıma payları (Kaynak; DHMİ)

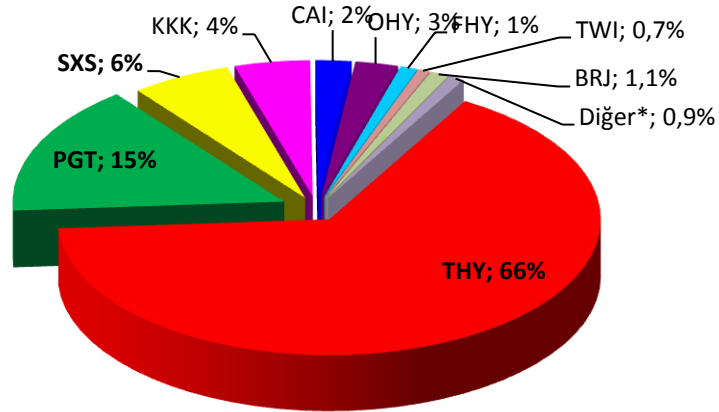
2016 yılı dış hat trafiği uçak ve yolcu trafik payları da Grafik 15 ve 16'da gösterilmiştir. Grafiklerden görüleceği üzere THY tek başına tüm yolcu/uçak trafiğinin %66'sını taşımaktadır. Pegasus ise, son yıllardaki büyümesiyle birlikte dış hat pazar payını %15'e çıkarmıştır. Sun Express %6 - %7 ile 3. şirket konumunda olup diğer şirketlerimizin payı %4 - %1 arasında değişmektedir.

Dış Hat Yolcu Trafiği Türk Şirketleri Payları (%)

Grafik 15: 2016 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

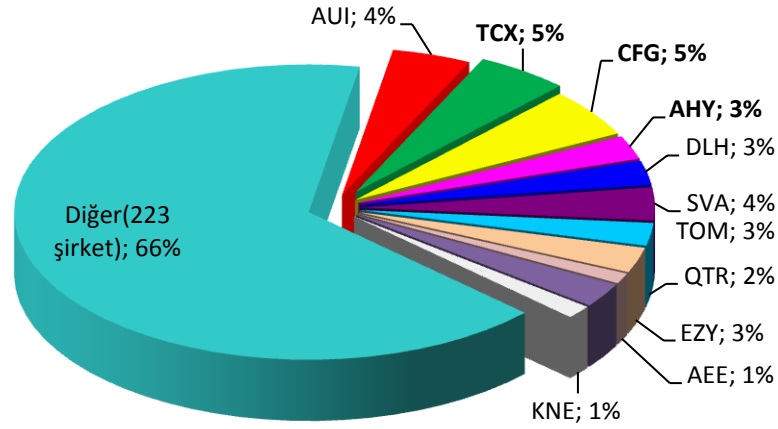
Dış Hat Uçak Trafiği Türk Şirketleri Payları (%)

Grafik 16: 2016 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

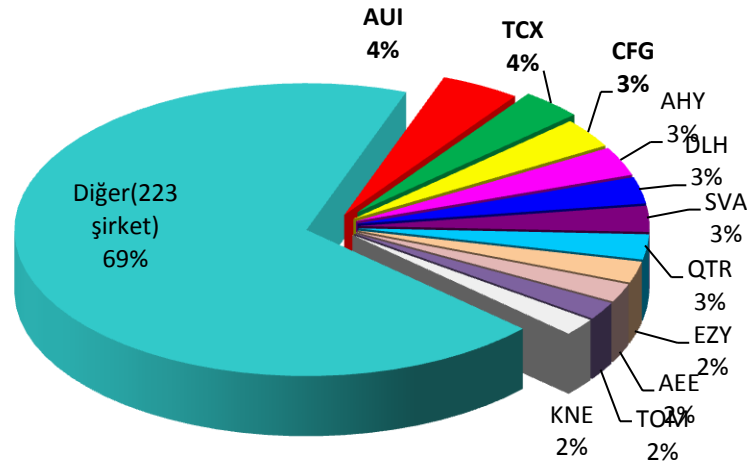
Ülkemize sefer yapan yabancı havayolu şirketlerinin yolcu ve uçak trafik payları da Grafik 17 ve 18’de gösterilmiştir. Grafiklerden görüleceği üzere en çok yolcu Almanya ve Birleşik Krallık şirketleri (CFG ve TCX) tarafından taşınmıştır.

Dış Hat Yolcu Trafiği Yabancı Şirketler Payları (%)

Grafik 17: 2016 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yabancı şirketler yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (TSO; AUI; Ukraine Airlines, TCX; Thomas Cook Airlines CFG; Condor, AHY; Azerbaycan Havayolları, DLH; Lufthansa, SVA; Suudi Arabistan Havayolları, QTR; Katar Airways, EZY; Easyjet Airlines, AEE; Aegean Airlines, TOM; Thomson Airways, KNE; Nas Air)

Dış Hat Uçak Trafiği Yabancı Şirketler Payları (%)

Grafik 18: 2016 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yabancı şirketler uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (AUI; Ukraine Airlines, TCX; Thomas Cook Airlines CFG; Condor, AHY; Azerbaycan Havayolları, DLH; Lufthansa, SVA; Suudi Arabistan Havayolları, QTR; Katar Airways, EZY; Easyjet Airlines, AEE; Aegean Airlines, TOM; Thomson Airways, KNE; Nas Air)

iii. Türkiye’de Kısa Dönem Öngörüler

DHMI Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalara göre, önümüzdeki 3 yıla ilişkin trafik öngörülerini aşağıda verilmiştir. Buna göre 2017/2016 yolcu trafik artış oranı %8, takip eden 2 yıl da ise %9 ve %10 (Tablo 1), 2017-2019 toplam uçak trafik artış da takip eden 3 yıl için sırasıyla %7, %10 ve %8 olarak tahmin edilmektedir (Tablo 2).

YOLCU TRAFİĞİ ARTIŞ ÖNGÖRÜLERİ*						
YILLAR	İÇ HAT	DIŞ HAT	TOPLAM	ARTIŞ		
				İÇ HAT	DIŞ HAT	TOPLAM
2016 Gerçekleşen	102.499.358	71.238.816	173.738.174	6%	-15%	-4%
2017 Tahmin	110.046.322	78.249.492	188.295.813	7%	10%	8%
2018 Tahmin	118.129.875	86.733.262	204.863.136	7%	11%	9%
2019 Tahmin	126.117.079	100.091.913	226.208.992	7%	15%	10%

Tablo 1: Türkiye kısa dönem yolcu trafik öngörüsü (Kaynak; DHMI)

UÇAK TRAFİĞİ ARTIŞ ÖNGÖRÜLERİ*						
YILLAR	İÇ HAT	DIŞ HAT	TOPLAM	ARTIŞ		
				İÇ HAT	DIŞ HAT	TOPLAM
2016 Gerçekleşen	886.228	566.767	1.452.995	6%	-9%	0%
2017 Tahmin	922.672	636.117	1.558.790	4%	12%	7%
2018 Tahmin	1.032.529	676.153	1.708.682	12%	6%	10%
2019 Tahmin	1.097.998	754.008	1.852.006	6%	12%	8%

Tablo 2: Türkiye kısa dönem uçak trafik öngörüsü (Kaynak; DHMI)

* Uçak-Yolcu trafiği tahminleri 2016 Yılı Ekim Sonunda hazırlanmış olup tahmin yöntemi olarak zaman serisi analizi kullanılmıştır.

iv. Kuruluşumuz Tarafından Son Dönem İçerisinde Çalışmaları Tamamlanan /Devam Eden Önemli Projeleri

a. Öz Kaynak Projeleri

Hava trafik yönetimi ve havaalanı işletmeciliği alanında, küresel boyutta rekabet gücüne haiz dünyanın öncü Kuruluşlarından biri olma vizyonu ile havacılık sektöründe uluslararası standartlarda, kaliteli, güvenli ve konforlu hava seyrüsefer ve havaalanı işletme hizmetleri sunmayı kendine misyon edinmiş Kuruluşumuz, bu doğrultuda havalimanları altyapı ve üstyapı yatırımlarına devam etmektedir.

Bu kapsamda; son dönemde Ordu-Giresun ile Hakkari Yüksekova Selahaddin Eyyubi Havalimanların hizmete verilmesi ile sivil hava trafiğine aktif olarak açık havalimanı sayısı 55'e yükseltilmiştir. Ayrıca, öz kaynaklarımız ile Adana ve Mersin illerine hizmet verecek olan Çukurova Havalimanı yapımı devam etmektedir. Yine havalimanı hizmet kalitesinin yükseltilmesi bağlamında Tokat Yeni Havalimanının yapılması işi Kuruluşumuz 2016 yılı yatırım programına alınmıştır.

Havacılık hizmetlerinin daha kaliteli sunulması bağlamında terminal binaları ile tüm havalimanlarımızın çehresinin sürekli geliştirilmesine dönük çalışmalar devam etmektedir. Bu doğrultuda, Ağrı- Ahmed-i Hani Havalimanı Terminal Binası ve Diyarbakır Havalimanı Terminal Binası tamamlanarak hizmete sunulmuştur.

Yine Sinop, Çanakkale, Muş, Balıkesir-Merkez, Van ve Kahramanmaraş Havalimanlarına yeni terminal binası yapım çalışmaları da devam etmektedir. Bu yeni terminal binalarının tamamlanması ile birlikte toplamda 33 yeni terminal binası hizmete sunulmuş olacaktır. Ayrıca Gaziantep Havalimanına Yeni

Terminal Binası yapılması işinin de proje ve hazırlık çalışmaları da tamamlanmıştır.

Havalimanlarımızın altyapılarına yönelik olarak uluslararası standartların yükseltilmesi hedefi doğrultusunda; havalimanlarının terminal binaları gibi PAT sahaların standartlarının da daha da yükseltilerek hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında; Kuruluşumuz ile Savunma Sanayi Müsteşarlığı ile yapılan Protokol kapsamında Sabiha Gökçen Havalimanı 2. Pist Mütemmimleri I.Etap ve II. Etap işlerinin çalışmaları, Esenboğa Havalimanı PAT Sahaları Yapımı, Onarımı ve Tevsii ile De Icing Apronu Yapımı işi, Kars Harakani Havalimanı PAT Sahaları Yapımı İş, Adnan Menderes Havalimanı Apron ve Taksiyolları Yapımı işlerinin çalışmaları halihazırda devam etmekte olup, Milas Bodrum Havalimanı PAT Sahaları Onarım işinin de ihalesi yapılmıştır.

b. KÖİ Projeleri

Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkındaki 3996 sayılı Kanun ve Bu Kanunun Uygulama Usul ve Esaslarını Belirleyen 2011/1807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında, Kuruluşumuz tarafından 9 önemli projenin ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Bu projelerden 6'sının işletim süresi sona ermiş, 2'sinin işletim süresi devam etmekte, 1'nin ise (İstanbul Yeni Havalimanı) yatırımı devam etmektedir.

Bu çerçevede;

İşletim Süresi Sona Eren Projeler:

- I. Antalya Havalimanı I. Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

Antalya Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli I. Dış Hatlar Terminal Binası, yap-işlet-devret modeli ile 08.10.1993 tarihinde ihale edilmiş, ilave yatırım ile birlikte 75.902.000 ABD Doları tutarında bir yatırım Antalya Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği A.Ş. tarafından gerçekleştirilerek 01.04.1998 tarihinde hizmete verilmiştir.

Antalya Havalimanı I. Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 9 yıl 45 gün olup, 13.09.2007 tarihinde sona ermiştir.

- II. Atatürk Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

16.05.1997 tarihinde ihale edilen 20 milyon yolcu/yıl kapasiteli Atatürk Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otoparkı projesi ilave tesisler dahil 397.793.500 ABD Doları yatırım maliyeti karşılığında TAV Yatırım, Yapım

ve İşletme A.Ş. tarafından 4 yıl 10 ay 15 gün süre ile işletilerek 02.07.2005 tarihinde Kuruluşumuza devredilmiştir.

III. Antalya Havalimanı II. Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri Projesi

Antalya Havalimanına 5 Milyon dış hat yolcu/yıl kapasiteli ikinci bir dış hatlar terminali inşa edilerek, 07.04.2005 tarihinde hizmete verilmiştir.

Çelebi-İC A.Ş. tarafından işletilen Antalya Havalimanı II. Dış Hatlar Terminal Binasının toplam yatırım maliyeti 85.386.000.-\$ olup, işletme süresi 3 yıl 5 ay 26 gün olup, Havalimanın işletme süresi, 22.09.2009 tarihinde sona ermiştir.

IV. Adnan Menderes Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri Projesi

Adnan Menderes Havalimanına 5 Milyon dış hat yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminali inşa edilerek 13.09.2006 tarihinde hizmete verilmiştir. İşin bünyesinde, mevcut dış hatların iç hatlara çevrilmesi, %100 bagaj tarama sistemleri (EDS) tesis edilerek 11.05.2007 tarihinde hizmete verilmiş olup, projenin toplam yatırım maliyeti 138.886.782.-€ 'dur.

TAV İzmir Adnan Menderes Havalimanı Uluslararası Terminal İnşaatı İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş. tarafından işletilen Adnan Menderes Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 7 yıl 4 ay 26 gün olup; 10.01.2015 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

V. Dalaman Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri Projesi

Dalaman Havalimanına 5 Milyon dış hat yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminali, inşa edilerek 01.07.2006 tarihinde hizmete verilmiştir. Projenin toplam yatırım maliyeti 91.977.688.- \$'dır.

ATM Havalimanı Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Dalaman Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi, 8 yıl 2 ay 17 gün olup; 28.04.2015 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

VI. Milas- Bodrum Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

Yap-İşlet-Devret modeli kapsamında 5.000.000 yolcu/yıl kapasiteli terminal binası ihalesi 02.08.2006 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Yeni kurulan Mondial Milas-Bodrum Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş. ile İdaremiz arasında 25.05.2009 tarihinde Uygulama Sözleşmesi imzalanmış ve Görevli Şirkete 15.10.2009 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.

16.05.2012 tarihinde işletmeye açılan terminalin işletme süresi 22.10.2015 tarihinde sona ermiştir.

İşletme Süresi Devam Eden Projeler:

I. Esenboğa Havalimanı Yeni İç-Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

Esenboğa Havalimanı Yeni İç-Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri İnşaatı, 16.10.2006 tarihinde tamamlanarak hizmete girmiştir. 20 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının, toplam yatırım maliyeti 188.702.557.- € 'dur.

TAV Esenboğa Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Havalimanının işletme süresi 15 yıl 8 ay olup, 24.05.2023 tarihinde işletme süresi sona erecektir.

II. Zafer Havalimanı

Zafer Bölgesel Havalimanının Yap-İşlet-Devret modeli ile ihalesi 28.07.2010 tarihinde gerçekleştirilmiş olup; ihaleyi 29 (yirmidokuz) yıl 11 (onbir) ay işletmek üzere İc İc İnşaat Sanayi Ve Ticaret A.Ş. kazanmıştır. 2 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binası ile Havalimanının, toplam yatırım maliyeti finansman maliyetleri hariç 50.000.000 Euro (Elli Milyon Euro)'dur.

Söz konusu Havalimanının işletmeye başlangıç tarihi 24.11.2012 olup işletme süresi bitim tarihi 21.03.2044'dür.

Yapım Dönemi Devam Eden Projeler

İstanbul Yeni Havalimanı Projesi

İstanbul Yeni Havalimanı projesinin Yap-İşlet-Devret modeli ile uluslararası ihalesine çıkılabilmesini teminen 3996 sayılı Kanunun 4.Madde hükmü ve 2011/1807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde, 03.05.2013 tarihinde ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Açık artırma şeklinde yapılan ihale sonucunda; toplam 10.247.000.000.-€ bedelle yatırımı, ilk etabının en geç 42 ayda tamamlanarak işletmeye verilmesi ve 25 yıllık işletme süresi karşılığında en yüksek kira bedelini (22.152.000.000.-€+KDV) veren Limak-Kolin-Cengiz-Mapa-Kalyon Ortak Girişiminin görevlendirilmesi hususunda alınan “Görevlendirme Kararının” Kuruluşumuz Yönetim Kurulunca uygun görülmesini müteakip, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanının onayına sunulmuş ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanımızca onaylanmıştır. Görevli Şirketçe kurulan yeni şirket “İGA Havalimanı İşletmesi Anonim Şirketi” ile İdaremiz arasında 19.11.2013 tarihinde Uygulama Sözleşmesi İmzalanmıştır.

İstanbul Yeni Havalimanı Projesi 4 etapta gerçekleştirilecek olup 01.05.2015 tarihinde yer teslimi yapılarak I. Etap (1. Fazı 42 ayda ve 2. Faz 16 ayda) en geç 58 ay içinde tamamlanmak üzere yatırım dönemi başlatılmıştır.

Belirlenen takvime göre İstanbul Yeni Havalimanı'nın ilk etabının 2018 yılı içerisinde hizmete verilmesi planlanmaktadır.

Etaplar tamamlandığında,

- Toplamda 150 milyon yolcu/yıl kapasiteli yaklaşık 1,9 milyon m2 büyüklüğünde terminal binaları,
- 5'inde Bağımsız operasyon yapılabilen 6 adet pist,
- Paralel taksiyolları,

- Yaklaşık 6,5 milyon m2 büyüklüğünde apron,
 - VIP, kargo ve genel havacılık terminalleri,
 - Devlet konukevi,
 - Yeterli kapasiteye sahip açık ve kapalı otoparklar,
 - Teknik blok ve kuleler,
 - İtfaiye, garaj binaları, kuvvet santralleri, arıtma ve çöp toplama tesisleri gibi tüm havalimanı destek binaları,
 - Hastane, otel, ibadethaneler, müze, konferans ve sergi salonları vb. sosyal tesisler,
- Yapılacaktır.

Yapım Planlanan Projeler

İzmir Çeşme Alaçatı Havalimanı

Ülkemizin önemli turizm merkezlerinden olan Çeşme ve Alaçatı İlçeleri ile çevresinin sivil hava ulaşım ihtiyacını karşılamak amacıyla planlanmış ve İzmir Valiliğince yapımına başlanılmıştır. 1994 yılında Valilikçe ihale edilen havalimanı altyapı çalışmaları belli bir seviyede kalmıştır.

Bilahare İzmir Alaçatı Havalimanının tamamlanarak hizmete açılabilmesi için gerekli olan çalışmalara başlanılmıştır. Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü tarafından Çeşme Alaçatı Havalimanı Yerleşim Sahasına tesadüf eden alanların kamulaştırma/tahsis işlemleri tamamlanmıştır. Söz konusu havalimanının proje çalışmalarına başlanılmıştır.

Fizibilite raporunun tamamlanmasından sonra YPK Kararının alınmasını için Kuruluşumuzca UDHB nezdinde girişimlerde bulunulmuştur. Havalimanının YİD modeli ile ihale edilebilmesine yönelik Şartname ve Sözleşme hazırlıkları tamamlanma aşamasına gelmiş olup YPK Kararın alınmasını müteakip Havalimanının YİD Modeli ile ihalesine çıkılması planlanmaktadır.

Kirala/İşlet Devret (KİD) Projeleri

“Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair” 5335 sayılı Kanun; 27.4.2005 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve bu Kanunun 33. Maddesi kapsamında; Kuruluşumuzun işletiminde bulunan havaalanları ile işletme dönemlerinin sonundan itibaren Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde yaptırılarak işletimi özel sektöre verilen terminallerin ve/veya işletme hakkının verilmesi yöntemi ile ihale yoluyla özel hukuk tüzel kişilerine 49 yılı geçmemek üzere ihale edilmek suretiyle devri konusunda Kuruluşumuzu yetkilendirmiştir.

Bu çerçevede;

- I. Atatürk Havalimanı Dış ve İç Hatlar Terminal Binası, Katlı Otopark ile Genel Havacılık Terminali

Atatürk Havalimanında Yap-İşlet-Devret modeli ile TAV Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından yapımı ve işletimi gerçekleştirilen Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otopark ile birlikte, İç Hatlar Terminal Binası ve Genel Havacılık Terminali, 5335 sayılı Kanunun 33. Maddesi kapsamında yapılan ihale çerçevesinde 03.07.2005 tarihi itibarıyla TAV İstanbul Terminal İşletmeciliği A.Ş.'ye 15,5 yıl süre ile (KDV dahil) 3.000.740.000 ABD \$ bedel karşılığında kiralanmak suretiyle işletme hakkı devredilmiştir. 45 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının işletim süresi 02.01.2021 tarihinde sona erecektir.

II. Antalya Havalimanı; I. Ve II. Etap Dış Hatlar Terminalleri, CIP Binası, İç Hatlar Terminali ile Bu Terminallere Ait Müteemmimleri

21.04.2005 tarih 5335 sayılı Kanununun 33. Maddesi kapsamında "Antalya Havalimanı; I. ve II. Etap Dış Hatlar Terminalleri, CIP, İç Hatlar Terminali ile Müteemmimleri" kiralama ihalesi 12.04.2007 tarihinde yapılmış ve ihaleyi kazanan "Fraport IC İçtaş Antalya Havalimanı Terminal Yatırım ve İşletmeciliği A.Ş." ile 22.05.2007 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanarak; (KDV dahil) 2.371.800.000 Euro bedel karşılığında kiralanmak suretiyle işletme hakkı devredilmiştir. 14.09.2007 tarihi itibarıyla I. Etap Dış Hatlar Terminali, İç Hatlar Terminali, CIP Binası ve Müteemmim tesisleri, kiracı şirkete devir- teslim edilerek 17 yıl 3 ay 17 gün süre ile kira dönemi başlatılmıştır. II. Etap Dış Hatlar Terminali ile bu Terminallere ait Müteemmimlerinin işletimi ise 23.09.2009 tarihinde başlamış olup, işletme süresi 15 yıl 3 ay 8 gün'dür. 35 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi 31.12.2024 tarihinde sona erecektir.

III. Zonguldak-Çaycuma Havalimanı

Zonguldak/Çaycuma Havalimanının Kiralanması ihalesi, 15.09.2006 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, ihaleyi "Zonguldak Özel Sivil Havacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş." kazanmıştır. Kazanan şirket ile Kuruluşumuz arasında 04.10.2006 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmış; yıllık tesis kullanım bedeli olarak 32.291.-\$+KDV sabit ödemeyi, kira bedeli olarak kiracının elde edeceği brüt satışlarının ciro paylaşım oranı olarak belirlenen %01.06'sını (binde bir nokta sıfır altısını) +KDV tutarını İdareye ödeyecektir. 01.11.2006 tarihinde de Zonguldak Özel Sivil Havacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş. yetkililerine devir-teslimi yapılmış olup, kiralama süresi 25 yıldır. Söz konusu Havalimanı 20.08.2007 tarihi itibarıyla hizmete verilmiştir. 500.000 yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının işletim süresi 20.08.2032 tarihinde sona erecektir.

IV. Gazipaşa/Alanya Havalimanı

Gazipaşa/Alanya Havalimanının ihalesi 31.08.2007 tarihinde yapılmış ve kazanan firma TAV Gazipaşa Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. ile 04.01.2008 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmıştır. Müteakiben; 01.02.2008 tarihinde de Havalimanının devir-teslim işlemi gerçekleştirilmiştir.

Anılan Havalimanı 25 yıllığına 50.000.-\$+KDV sabit kiranın yanı sıra, her işletme yılı için dönem net karından % 65 pay alınarak kiralanmıştır. Görevli Şirket tarafından Pist ve Apronun genişletilmesi ile Terminal Binasının Büyütülmesi ile ilgili olarak kamu kaynağı kullanılmadan bila bedel ilave yatırımlar gerçekleştirilmiştir. 1.500.000 yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binası 13.07.2009 tarihinde hizmete verilmiş olup 13.07.2034 tarihinde işletme süresi sona erecektir.

V. İzmir Adnan Menderes Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali, CIP, İç Hatlar Terminali ve Müteammimleri

İzmir Adnan Menderes Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali, CIP, İç Hatlar Terminali ve Müteammimleri ihalesi 17.11.2011 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, ihaleyi en yüksek kira bedeli olan KDV hariç 610.000.000.-(altıyüzonmilyon) EURO teklif eden TAV Havalimanları Holding A.Ş. kazanmıştır.

TAV Ege Terminal Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. ile İdareimiz arasında 16.12.2011 tarihinde Sözleşme imzalanmıştır. İdare tarafından oluşturulan Devir-Teslim Komisyonu marifetiyle 02.01.2012 tarihinde Şirket'e işletilmek üzere tesisin devri gerçekleştirilmiştir.

Sözleşme gereği bila bedel Şirket tarafından üstlenilen Yeni İç Hatlar Terminalinin Yapımı 1 Yıl 9 ay gibi kısa zamanda tamamlanarak 23.03.2014 tarihinde hizmete verilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde TAV İzmir Terminal İşletmeciliği A.Ş. tarafından inşa edilerek, işletilen Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 10.01.2015 tarihinde TAV Ege Terminal Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş.'ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

30 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2032'dir.

VI. Aydın-Çıldır Havalimanı

Aydın-Çıldır Havalimanının mevcut sınırları dahilinde; sivil havacılığa yönelik sportif havacılık, havacılık eğitimi ve mevcut piste uygun uçaklarla operasyonlar düzenlenerek işletme hakkı devrine ilişkin ihalesi 09.04.2012 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, her kira (işletme) yılı için, elde edilecek net dönem karının %7 'sini teklif eden Türk Hava Yolları A.O.'i ihaleyi kazanmıştır. Ayrıca, şirket tarafından kira tutarı dışında 20.000.- EURO tesis kullanım bedeli de her yıl İdareye ödenecektir.

Kira Sözleşmesi gereği ihaleyi kazanan Şirket tarafından kurulan yeni Şirket THY Aydın Çıldır Havalimanı İşletme A.Ş. ile Kuruluşumuz arasında 26.06.2012 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmıştır.

Anılan Havalimanının 20.07.2012 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiş olup, THY Aydın Çıldır Havalimanı İşletme A.Ş. tarafından 20 yıl işletildikten sonra 20.07.2032 tarihinde Kuruluşumuza devri gerçekleştirilecektir.

İşletmeci Şirket tarafından havalimanında pilotaj eğitimi verilmek amacıyla bila bedel çeşitli yatırımlar da gerçekleştirilmektedir.

VII. Dalaman Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali, İç Hatlar Terminali ve Mütemmimleri

Dalaman Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali ile Genel Müdürlükçe işletilmekte olan iç hatlar terminali ve mütemmimlerinin işletme hakkının devri ihalesi 07.03.2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihalede, Kuruluşumuz lehine en yüksek imtiyaz bedelini; YDA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. KDV hariç 705.000.000-(yediyüzbeşmilyon) EURO ile vermiştir.

Sözleşme gereği yeni kurulan şirket YDA Havalimanı Yatırım ve İşletme A.Ş. ile Kuruluşumuz arasında 22.07.2014 tarihinde İmtiyaz Sözleşmesi imzalanmış bilahare 01.08.2014 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde ATM Havalimanı yapım ve işletme A.Ş. tarafından inşa edilerek, işletilen Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 28.04.2015 tarihinde YDA Havalimanı Yatırım ve İşletme A.Ş.'ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

İmtiyaz Sözleşmesi gereği bila bedel Şirket tarafından üstlenilen Yeni Terminalin 36 aylık yapım süresi 28.04.2015 tarihi itibarıyla başlamış olup anılan yatırımın toplam tutarı 180.000.000 Euro'dur.

İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2040'dır.

VIII. Milas-Bodrum Havalimanı Dış Hatlar Terminali, CIP/Genel Havacılık Terminali, İç Hatlar Terminali ve Müteemmimleri

Milas-Bodrum Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali ile Genel Müdürlükçe işletilmekte olan iç hatlar terminali ve müteemmimlerinin işletme hakkının devri ihalesi 21.03.2014 tarihinde açık arttırma olarak gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihaleyi, TAV Havalimanları Holding A.Ş. KDV hariç 717.000.000- (yediyüzonyedimilyon) EURO kira bedeliyle kazanmıştır. Kazanan Şirket tarafından İmtiyaz Sözleşmesi gereği kurulan yeni Şirket “TAV MİLAS BODRUM TERMİNAL İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.” ile Kuruluşumuz arasında 11.07.2014 tarihinde İmtiyaz Sözleşmesi imzalanmış olup, 15.07.2014 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde “Mondial Milas-Bodrum Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş.” tarafından inşa edilerek, işletilen Milas-Bodrum Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 22.10.2015 tarihinde “TAV MİLAS BODRUM TERMİNAL İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.”ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

7.600.000 Yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminalinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2035'dir.

IX. Dalaman Havalimanı Yolcu Terminallerinin Kiralanması

Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde inşa edilen ve 01.07.2006 tarihinden itibaren özel sektör tarafından işletilmekte olan Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 28.04.2015 tarihinde sona ermiştir.

27.04.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5335 sayılı Kanununun 33. maddesi ile kuruluşumuzun işletiminde bulunan havalimanlarının, işletme hakkının özel hukuk tüzel kişilerine ihale edilmek suretiyle devri konusunda Kuruluşumuz yetkilendirilmiştir.

Bu çerçevede, özel sektör tarafından işletilen Dalaman Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali ile Kuruluşumuzca işletilmekte olan İç Hatlar Terminalinin 25 yılına işletme haklarının devri hususunda Kuruluşumuzca ilgili mevzuatlar kapsamında başlatılan çalışmalar tamamlanarak, 30.12.2013 tarihinde ihale ilanına çıkmış ve ihale 07.03.2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihaleyi, Kuruluşumuz lehine en yüksek İmtiyaz Bedelini teklif eden YDA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'i 705.000.000-EURO+KDV İmtiyaz Bedeli ile ihaleyi kazanmıştır.

01.08.2014 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilen terminallerin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2040'dır.

Ayrıca 2015 tarihinde başlanarak en geç 2018 yılı içinde Havalimanına kazandırılmak üzere 95.000 m2 kapalı inşaat alanına haiz son sistem teknoloji ile donatılmış Yeni bir Terminali de bu proje kapsamında sektörün hizmetine sunmuş olacaktır.